

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

1959 • 50 • 2009

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ

П'ЯТА СЕКЦІЯ

**СПРАВА «КАЧУРКА ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF KACHURKA v. UKRAINE)**

(Заява № 4737/06)

РІШЕННЯ

СТРАСБУРГ

15 вересня 2011 року

ОСТАТОЧНЕ

15/12/2011

Рішення набуло статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції. Текст рішення може підлягати редакційним виправленням.

У справі «Качурка проти України»

Європейський суд з прав людини (п'ята секція), засідаючи палатою, до складу якої увійшли:

Дін Шпільманн (Dean Spielmann), Голова,
Елізабет Фура (Elisabet Fura),
Бошт'ян Зупанчіч (Bostjan M. Zupancic),
Ізабель Берро-Лефевр (Isabelle Berro-Lefevre),
Енн Пауер (Ann Power),
Ангеліка Нусбергер (Angelika Nußberger), судді,
Михайло Буроменський (Mykhaylo Buromenskiy), суддя *ad hoc*,
та Клаудія Вестердік (Claudia Westerdiek), Секретар секції,
після обговорення за закритими дверима 23 серпня 2011 року
постановив таке рішення, що було ухвалено в той самий день.

ПРОЦЕДУРА

1. Справу було розпочато за заявою (№ 4737/06), поданою до Суду проти України відповідно до статті 34 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі — Конвенція) громадянами України паном Олександром Миколайовичем Качуркою та пані Ларисою Андріївною Качуркою (далі — заявники) 16 січня 2006 року.

2. Заявників, яким було надано юридичну допомогу, представляла пані Н. Щербак, юрист, яка практикує в місті Запоріжжі. Уряд України (далі — Уряд) був представлений його Уповноваженим — паном Ю. Зайцевим.

3. Заявники стверджували, що органи державної влади не провели ефективного розслідування смерті їхнього сина С. К.

4. 9 грудня 2009 року Голова п'ятої секції вирішив направити заяву Уряду. Було також вирішено розглянути питання щодо прийнятності та суті заяви одночасно (пункт 1 статті 29 Конвенції).

5. Пані Г. Юдківська, суддя, обрана від України, не змогла взяти участь у розгляді справи (правило 28 Регламенту Суду). Голова палати вирішив призначити як *суддю ad hoc* пана Михайла Буроменського (підпункт «b» пункту 1 правила 29).

ФАКТИ**I. ОБСТАВИНИ СПРАВИ**

6. Заявники, чоловік та дружина, народилися відповідно в 1937 та 1939 роках та мешкають у місті Запоріжжі.

7. 29 березня 2000 року, близько 1:40 год. ночі, Н. К., дружина С. К. (сина заявників), та М. С., друг сім'ї, повідомили міліцію про те, що С. К. вчинив самогубство, повісившись у ванній кімнаті своєї квартири.

8. Прибувши до квартири С. К., працівники міліції оглянули місце події та склали протокол, зазначивши, що станом на час їхнього приїзду тіло С. К., повністю вдягнене у верхній одяг без недавніх на ньому пошкоджень, лежало на підлозі ванної кімнати. На тілі не було помітних ушкоджень за винятком странгуляційних смуг на шії та садна на руці. Кількість странгуляційних смуг була нерівною (три з правого боку та дві — з лівого), вони були особливо помітні на передній частині шії. Затяжну петлю, зроблену з синтетичної мотузки сірого кольору, було знайдено поруч із тілом та інший фрагмент цієї самої мотузки було прив'язано до середини горизонтально розташованої водопровідної труби у трьох метрах над підлогою. У квартирі був порядок, ні на тілі, ні будь-де в квартирі не було знайдено жодних слідів боротьби. Мотузку міліція вилучила після проведення огляду.

9. Того самого дня працівники міліції також відібрали письмові пояснення у М. С. (знайомого сім'ї) та у С. М. (сусіда, чий телефон було використано для виклику міліції). М. С. повідомив міліції, що він знав С. К. і його сім'ю та мешкав по сусідству. Близько 1:30 год. ночі Н. К. (дружина С. К.) подзвонила йому у двері та попросила допомогти увійти в зачинену ванну кімнату. Вона пояснила, що її чоловік приблизно о 1:00 год. ночі прийшов додому напідпитку, зачинився у ванній кімнаті та голосно плакав. Вона намагалася відчинити двері за допомогою кухонної сокирки, але марно. М. С. пішов за Н. К. до її квартири, зламав двері у ванну кімнату за допомогою стамески та побачив С. К., який висів повішений за шию на трубі. М. С. та Н. К. перерізали мотузку та поклали тіло С. К. на підлогу. Вони викликали міліцію та швидку допомогу і спробували реанімувати С. К. Проте С. К. вже помер. С. М. (сусід) пояснив міліції, що приблизно о 1:30 год. ночі Н. К. попросила його викликати швидку допомогу, оскільки її чоловік повісився. Він увійшов у квартиру на запрошення Н. К. та побачив тіло, яке вже лежало на підлозі.

10. У цей же день також було здійснено розтин тіла С. К. Згідно з результатами розтину він помер від механічної асфіксії, спричиненої повішанням.

11. 6 квітня 2000 року були отримані додаткові результати судово-медичної експертизи тіла С. К., згідно з якими С. К. на момент своєї смерті був у стані алкогольного сп'яніння середнього ступеня (2.0 %). У висновку експертизи зазначалося, що на його тілі не було виявлено інших ушкоджень або аномалій.

12. 8 квітня 2000 року Н. К. (дружина С. К.) пояснила, що незадовго до своєї смерті її чоловік зізнався їй, що у нього була коханка, яка завагітніла, а також що він був занепокоєний боргом свого батька перед компанією С. У день події він прийшов додому близько 22-ї год. вечора зі своїм приятелем Д. Ш. Вони обидва були напідпитку. Трохи пізніше Н. К., С. К. та Ю. К. (їхня восьмирічна донька) провели Д. Ш. на вулицю та повернулися додому. Донька пішла спати, тоді як С. К. та Н. К. пили на кухні каву приблизно до 1-ї год. ночі. В якийсь момент їх перервав візит Г. П., іншого знайомого, який шукав Д. Ш., та, дізнавшись, що той вже пішов, Г. П. негайно залишив квартиру. Згодом С. К. пішов у ванну кімнату. Занепокоєна його тривалою відсутністю, Н. К. покликала його, але відповіді не отримала. Вона спробувала зламати двері ванної кімнати кухонною сокиркою, але її спроба виявилася невдалою. Думаючи, що С. К., мабуть, заснув, вона вийшла з квартири, щоб попросити про допомогу М. С., який жив неподалік та до якого з великою повагою ставився її чоловік.

13. Того ж самого дня слідчим управлінням прокуратури Ленінського району міста Запоріжжя (далі — районна прокуратура) було винесено постанову про відмову в порушенні кримінальної справи щодо обставин смерті С. К. на підставі висновку, що належним чином встановлено факт його самогубства.

14. 10 квітня 2000 року заявники звернулися до прокурора Ленінського району зі скаргою, вимагаючи проведення додаткової перевірки. Зокрема, вони зазначили, що підозрюють Г. П., який, як вони стверджували, був коханцем дружини їхнього сина та який відвідав сім'ю незадовго до смерті С. К., у тому, що той задушив С. К., можливо, у зв'язку з майновим спором між подружжям, які планували розірвання шлюбу. Вони звернули увагу прокурора на певні факти, які їм здавалися дивними, зокрема, на те, що на С. К. була куртка, тоді як він провів вдома вже декілька годин, на суперечливе пояснення наявності садна (можливо від мотузки) на руці С. К., на непроведення слідчими органами дослідження мотузки та те, що сокирку і стамеску не було влучено. В подальшому заявники неодноразово під час перевірки продовжували стверджувати, що С. К. міг бути навмисно задушений мотузкою, а потім поміщений у ванну кімнату, де було імітовано його повішення. Також він міг бути отруєний наркотичними або психотропними речовинами та доведений до самогубства. Вони стверджували, що особами, які могли бути причетними до вбивства, є його дружина, її батьки, її коханець (Г. П.), а згодом — О. М., сусідка, яка перебувала в недружніх стосунках з С. К.

15. 16 червня 2000 року прокуратура Запорізької області (далі — обласна прокуратура) скасувала постанову від 8 квітня 2000 року та призначила додаткову перевірку. Районній прокуратурі дорікнули, зокрема, за ненадання заявникам копії постанови від 8 квітня 2000

року та ненадання їм можливості ознайомитися з матеріалами перевірки. Також слідчим органам було дано вказівку відібрати показання у заявників, щоб оцінити вірогідність того, що твердження заявників про вбивство вірні, у двох знайомих, які відвідали сім'ю перед смертю С. К. (Д. Ш. та Г. П.), у родичів Г. П., а також у двох сусідів, які були понятими при здійсненні огляду місця події.

16. 5 липня 2000 року було винесено нову постанову про відмову в порушенні кримінальної справи, зі змісту якої не зрозуміло, чи було виконано вказівки обласної прокуратури.

17. 10 серпня 2000 року обласна прокуратура, встановивши, що перевірка була поверховою, скасувала вказану постанову. 14 серпня 2000 року було надіслано листа прокурору Ленінського району, в якому зверталася увага на те, що матеріали справи не було упорядковано в належному порядку, передбаченому відповідними правилами, які, серед іншого, передбачають прошиття та нумерацію. На додаток до цього в листі надавалися докладні вказівки щодо вжиття подальших заходів. Зокрема, було вказано дослідити мотузку та встановити, звідки її взяв С. К.; опитати колег С. К. про його настрої та справи; перевірити твердження його дружини щодо його відношення до стверджуваних боргів його батька та стверджуваної вагітності його коханки; чому на С. К. була куртка та перевірити, чи мали дружина С. К. та Г. П. любовні стосунки та чи могло це відіграти роль у смерті С. К.

18. 29 серпня 2000 року районна прокуратура винесла нову постанову про відмову в порушенні кримінальної справи. Районна прокуратура зазначила, зокрема, що дружина С. К. під час додаткового опитування пояснила, що жодних близьких стосунків з Г. П. у неї ніколи не було та стосовно цього в сім'ї ніколи не було конфліктів, а те, що на С. К. була куртка, вона пояснила тим, що він мав звичку вечеряти у верхньому одязі. Прокуратура також послалася на пояснення малолітньої доньки С. К. (Ю. К.), яка підтвердила, що Г. П., який дійсно зайшов до них тим вечором, пішов з квартири задовго до смерті її батька. На додаток районна прокуратура встановила, що у першого заявника не було фінансових проблем, які будь-яким чином стосувалися його сина.

19. 25 вересня 2000 року обласна прокуратура скасувала вищевказану постанову, дійшовши висновку, що її вказівки не було належним чином виконано.

20. 11 жовтня 2000 року слідчий О. П. доповів прокурору міста Запоріжжя, що дослідити мотузку виявилось неможливим, оскільки, всупереч його очікуванням, за невстановлених причин у сейфі її не було та знайти її не вдалося.

21. 17 жовтня 2000 року було знову винесено постанову про відмову в порушенні кримінальної справи.

22. 10 листопада 2000 року заявники поскаржилися до суду. Вони зазначили, що в ході перевірки не було досліджено, чи були на трубі будь-які сліди від тертя, які б свідчили про те, що на ній висіло важке тіло, яке смикалося, та чи можна було зачинити на замок двері ванної кімнати ззовні після того, як туди було поміщено тіло. Також не було усунуто суперечності між різною інформацією щодо садна на руці С. К. Додатково заявники стверджували, що їхня онука спочатку розповідала їм, що Г. П. (за їх словами, коханець Н. К.) та О. М. (сусідка, з якою, як стверджувалося, С. К. перебував у поганих відносинах) були в їхній квартирі незадовго до смерті С. К. та що вона чула сварку, після якої було чути плач та звуки води, що лилася з крана.

23. 22 листопада 2001 року заявники доповнили свою скаргу, зазначивши, що вони не могли раніше надати всі свої доводи, оскільки їх було позбавлено доступу до матеріалів справи. Вони також вказали на різноманітні суперечності між поясненнями Н. К., М. С., Г. П. та О. М. та повідомили про те, що вони раніше бачили мотузку, подібну до тієї, на якій був повішений С. К., поблизу автомобіля Г. П. Вони також зазначили, що в матеріалах справи не було пояснень дружини їхнього сина та їхньої онуки, які вони надали невдовзі після події та що слідчі органи безпідставно заявили про те, що в крові С. К. не було виявлено слідів наркотичних або психотропних речовин, оскільки насправді дослідження крові щодо цього не проводилось. Вони також стверджували, що інформація про садно на руці С. К. разом з виявленими трьома strangulationними смугами на одному боці шиї С. К. та двома — на другому могли свідчити про те, що С. К. захищався від нападника, який намагався задушити його. Заявники також стверджували, що їм телефонували незнайомці та погрожували, що особами, які були причетні до смерті їхнього сина, могли бути його дружина, її коханець, її батьки та О. М. (сусідка).

24. 16 вересня 2002 року Заводський районний суд міста Запоріжжя скасував постанову від 17 жовтня 2000 року. Суд, зокрема, зазначив, що районна прокуратура не дослідила усіх відповідних фактів і не збрала доказів відповідно до вказівок обласної прокуратури, та повернув справу на додаткову перевірку.

25. 16 грудня 2002 року районна прокуратура винесла нову постанову про відмову в порушенні кримінальної справи, посилаючись, по суті, на ті ж самі аргументи, що й у попередніх постановках.

26. 10 січня 2003 року прокурор міста Запоріжжя скасував вказану постанову, зазначивши, що жодної додаткової перевірки здійснено не було.

27. Після цієї постанови у січні 2003 року було проведено додаткові опитування різних свідків, включаючи доньку С. К. (Ю. К.),

яка підтвердила пояснення своєї матері, та М. С. (знайомого, який допомагав відчинити двері у ванну кімнату та зняти тіло С. К. з труби), який пояснив, що коли він увійшов до ванної кімнати, С. К. висів на трубі, а його ноги знаходилися приблизно у двадцяти сантиметрах над підлогою.

28. 20 січня, 10 лютого та 10 квітня 2003 року прокуратура виносила нові постанови про відмову в порушенні кримінальної справи та усі вони в подальшому скасовувалися.

29. 26 травня 2003 року обласна прокуратура скасувала останню з зазначених постанов, встановивши, що перевірка була неповною. Зокрема, обласна прокуратура зазначила, що все ще існували суперечливі пояснення ушкодження на руці. Матеріали справи були передані до прокуратури міста Запоріжжя для подальшої перевірки.

30. 9 червня 2003 року міська прокуратура знову відмовила в порушенні кримінальної справи. Проте заявники продовжували подавати скарги до державних органів, включаючи скарги щодо незаконного позбавлення їх доступу до матеріалів справи та що слідчі органи неналежним чином дослідили аудіо-запис їхньої бесіди з онукою та не долучили його до матеріалів справи в якості доказу.

31. У відповідь на їхні скарги було проведено деякі додаткові заходи, включаючи звернення до дружини С. К. з проханням дозволити провести повторний огляд її квартири, на яке вона відповіла відмовою на тій підставі, що вона вже зробила ремонт ванної кімнати, та додаткове опитування судмедексперта, який раніше задокументував, що на руці С. К. не було жодних ушкоджень. Слідчі органи також зазначили, що допит іншого експерта, який також був залучений до справи, провести було неможливо, оскільки той експерт вже помер.

32. 16 березня 2004 року обласна прокуратура відмовила у задоволенні вимоги заявників щодо відновлення перевірки, повідомивши їм, зокрема, що пояснення дружини С. К. та її доньки не були відсутні в матеріалах справи, оскільки вони вперше були опитані відповідно 8 квітня та 5 липня 2000 року. Обласна прокуратура також зазначила, що відповідно до Акту знищення речових доказів від 15 листопада 2001 року мотузку було знищено.

33. Заявники поскаржилися до суду.

34. 21 вересня 2004 року Орджонікідзевський районний суд міста Запоріжжя скасував постанову про відмову в порушенні кримінальної справи. Суд, зокрема, зазначив, що перевірка була однобічною, слідчі органи цілком зосереджувалися на тому, чи правдоподібна версія самогубства. Не було всебічного та послідовного аналізу правдоподібності або неправдоподібності тверджень заявників щодо імітації повішання, якій передувало навмисне удушення. Зокрема, слідчі органи не встановили механізму повішення С. К. та не усунули

різноманітних суперечливостей в доказах, що цього стосувалися. Залишилися нез'ясованими деталі положення тіла С. К., чи могла водопровідна труба витримати вагу його тіла при повішанні, особливо із врахуванням ривка зістрибування з ребра ванни; чи міг С. К. підготувати та здійснити своє повішання, зважаючи на рівень алкогольного сп'яніння; характер та походження садна на його руці. Суд також зазначив, що слідчі органи допустили недбалість, коли не вилучили та не дослідили стамеску та кухонну сокирку.

35. 24 травня 2005 року В. Ш., один з понятих, які підписали протокол огляду місця події 29 березня 2000 року, відмовився з'явитися для допиту, стверджуючи, зокрема, що він дуже хворий та більше вже не може пригадати відповідних деталей.

36. 10 червня 2005 року була винесена нова постанова про відмову в порушенні кримінальної справи.

37. 15 березня 2006 року Орджонікідзевський районний суд міста Запоріжжя скасував цю постанову, встановивши, що його попередні вказівки здебільшого залишилися невиконаними та що механізм повішання С. К. не було встановлено.

38. 24 жовтня 2006 року була винесена нова постанова про відмову в порушенні кримінальної справи. Як зазначалося у цій постанові, відповідні речові докази дослідити вже було неможливо, оскільки у ванній кімнаті було зроблено ремонт, а таких предметів, як кухонна сокирка, стамеска та мотузка, вже не було в наявності. Проте, з огляду на доступні матеріали, зокрема, пояснення свідків, було встановлено, що помістити тіло задушеної людини у ванну кімнату та зачинити її двері на замок ззовні було неможливо. С. К. не зістрибував з краю ванни, а скоріш при повішанні спирався на край ванни або на підлогу ногами. Таке неповне повішання пояснювало розподіл ваги його тіла, який могла витримати водопровідна труба. Ступінь його алкогольного сп'яніння був помірний, тому він не повинен був настільки втратити здатність діяти, щоб бути не в змозі повіситися.

39. 6 квітня 2007 року Орджонікідзевський районний суд міста Запоріжжя залишив без задоволення скаргу першого заявника на вищезазначену постанову, зазначивши, що той подав її з порушенням встановленого законом строку за відсутності належного виправдання його недотримання. У будь-якому разі, суд встановив, що слідчі органи використали усі засоби, які були доступні їм, для того, щоб дослідити ситуацію, та будь-яке подальше розслідування малоймовірно дасть будь-які інші результати або забезпечить докази на підтримку версії заявників про те, що С. К. вбили.

40. Сторони не повідомили Суд про те, чи було оскаржено це рішення.

II. ВІДПОВІДНЕ НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО

41. Відповідні положення Конституції та Кримінально-процесуального кодексу можна знайти в рішенні від 4 квітня 2006 року у справі «Сергій Шевченко проти України» (Sergey Shevchenko v. Ukraine), № 32478/02, пп. 36–39).

ПРАВО

I. СТВЕРДЖУВАНА НЕЕФЕКТИВНІСТЬ РОЗСЛІДУВАННЯ ОБСТАВИН СМЕРТІ С. К.

42. Заявники скаржилися на те, що державні органи не провели ефективного розслідування обставин смерті їхнього сина. Вони посилалися на пункт 1 статті 6 Конвенції, який у тій мірі, в якій це стосується питання, що розглядається, передбачає наступне:

«Кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру або встановить обґрунтованість будь-якого висунутого проти нього кримінального обвинувачення. ...»

43. Суд, будучи головним у наданні юридичної кваліфікації фактам справи (див., наприклад, рішення від 13 березня 2007 року в справі «Кастравет проти Молдови» (Castravet v. Moldova), № 23393/05, п. 23), вважає, що скарга на неефективне розслідування смерті С. К. має розглядатися за статтею 2 Конвенції в процесуальному аспекті, відповідна частина якої передбачає таке:

Стаття 2

«1. Право кожного на життя охороняється законом. Нікого не може бути умисно позбавлено життя інакше ніж на виконання смертного вироку суду, винесеного після визнання його винним у вчиненні злочину, за який закон передбачає таке покарання. ...»

A. Прийнятність

44. Уряд не надав коментарів стосовно прийнятності вищезазначеної скарги.

45. Суд зазначає, що ця скарга не є явно необґрунтованою у розумінні підпункту «а» пункту 3 статті 35 Конвенції. Більш того, Суд зазначає, що вона не є неприйнятною з будь-яких інших підстав. Отже, вона оголошується прийнятною.

В. Суть

46. Заявники стверджували, що їхній син не міг вчинити самогубство та що такий висновок міг бути тільки результатом однобічного та поверхового розслідування. Стосовно недостатності заходів перевірок вони висували аргументи, схожі з тими, які наводилися ними протягом провадження в національних органах.

47. Уряд не погодився. Уряд стверджував, що перевірка обставин смерті С. К. було незалежною та ефективною і що вона в результаті призвела до встановлення обґрунтованого пояснення обставин його самогубства. Уряд також зазначив, що усі необхідні заходи перевірки були проведені протягом декількох днів після події, що дозволило слідчим органам оперативно дійти правильних висновків. Що стосується наступних повернень справи на додаткову перевірку, вони свідчили про особливу увагу державних органів до скарг заявників та їхнє прагнення ретельно дослідити альтернативні версії події, а не про недостатність початкових заходів. Хоча наступні перевірки призвели до поглибленого вивчення відповідних деталей справи, вони не були потрібні для того, щоб дійти основного висновку щодо причин смерті С. К.

48. Аналізуючи факти цієї справи у світлі загальних принципів, що стосуються обов'язку держави забезпечити ефективне розслідування смертей, що мали місце за підозрілих обставин (див., наприклад, рішення у справі «Гонгадзе проти України» (*Gongadze v. Ukraine*), № 34056/02, пп. 175–177, ECHR 2005, та рішення від 4 квітня 2006 року у справі «Сергій Шевченко проти України» (*Sergey Shevchenko v. Ukraine*), № 32478/02, пп. 63–65), Суд з самого початку зазначає, що державні органи провели низку заходів для встановлення відповідних обставин цієї справи. Зокрема, вони оперативно оглянули місце події, забезпечили проведення розтину та судово-медичної експертизи трупа, опитали значну кількість свідків, включаючи родичів С. К., його сусідів та інших знайомих, та, зрештою, представили небезпідставну версію подій, яку суд визнав обґрунтованою. Не маючи відомостей про подальше оскарження, Суд виходить з припущення, що це рішення стало остаточним.

49. При вивченні того, в якій мірі перевірка обставин смерті С. К. відповідала статті 2 Конвенції, Суд з огляду на його субсидіарну роль не розглядатиме питання щодо того, чи були висновки, яких дійшли національні органи, правильними. Завдання Суду також не полягає у тому, щоб визначити, які ще заходи можливі або вимагаються. Проте Суд розгляне питання стосовно того, чи була достатньою якість процесу прийняття рішень, що призвів до вищезазначеного результату, для того, щоб дійти висновку, що національні органи вжили усіх заходів, які б обґрунтовано можна було очікувати від них, щоб

провести оперативне та ретельне розслідування, що вимагається за статтею 2 Конвенції.

50. Щодо цього Суд зазначає, що, по-перше, останнє рішення ухвалено у справі 6 квітня 2007 року, тобто через сім років після смерті С. К. (29 березня 2000 року). Суд вважає, що суттєва затримка при встановленні причин смерті, якщо вона не виправдана об'єктивними обставинами, може сама по собі підірвати довіру суспільства у забезпечення верховенства права та, таким чином, порушити питання за Конвенцією (див., наприклад, рішення від 3 березня 2011 року у справі «Меркулова проти України» (*Merkulova v. Ukraine*), № 21454/04, пп. 50–51 та 61). Це ще більшою мірою є справедливим у разі, коли розслідування, як у цій справі, характеризується неодноразовими поверненнями справи на додаткове розслідування (див., *mutatis mutandis*, рішення від 6 грудня 2007 року у справі «Козинець проти України» (*Kozinets v. Ukraine*), № 75520/01, п. 61).

51. Суд також зазначає, що, як виявляється, мали місце численні адміністративні недоліки, які підривають проявлення того, що державні органи при перевірці обставин смерті С. К. діяли сумлінно. Зокрема, Суд посилається на неодноразові скарги заявників про відсутність доступу до матеріалів справи (див. вищезазначені пункти 15, 23 та 30), задокументовані випадки неналежного впорядкування матеріалів справи (див. вищезазначений пункт 17) та суперечливі відомості щодо того, чи зникла або чи була знищена слідчими органами мотузка — ключовий доказ, який було вилучено міліцією під час огляду місця події (див. вищезазначені пункти 20 та 32).

52. Суд також зауважує, що ефективність збирання доказів була серйозно підірвана на початкових стадіях перевірки. Видається, що національні органи швидко дійшли висновку, що С. К. власноруч позбавив себе життя, та на цій підставі відмовили у порушенні кримінальної справи. У той самий час з матеріалів справи не вбачається, що перший огляд місця події та судова експертиза були проведені так, щоб забезпечити збирання усієї відповідної інформації та виключити будь-які інші пояснення смерті С. К., таких як вбивство або доведення до самогубства. Як зазначалося у різних постановках про повернення справи на додаткову перевірку, працівники міліції, які приїхали на місце події, не дослідили важливі речові докази, включаючи замок на дверях у ванну кімнату, стамеску та сокирку, що були використані для того, щоб зламати двері, та трубу, до якої було прив'язано мотузку. Сама мотузка була досліджена поверхово та її походження не перевірено. Те ж саме стосується розтину тіла С. К. Хоча розтин і було проведено оперативно, межі його

дослідження здебільшого зводилися до перевірки вірогідності смерті С. К. від повішення.

53. Також, виходячи з матеріалів справи, деякі важливі свідки не були опитані зовсім (наприклад, батьки Н. К., на яких заявники прямо вказували як на осіб, залучених до організації стверджуваного вбивства їхнього сина) або були опитані лише на пізніших етапах провадження (див. вищезазначені пункти 15 та 31). Особливо варте уваги те, що дружина С. К. та його донька вперше були опитані приблизно через десять днів та три місяці відповідно після події (див. вищезазначений пункт 32). Ані матеріали справи, ані зауваження Уряду не надають жодного пояснення такої затримки в опитуванні прямих свідків, які, як стверджувалося, були єдиними особами, які були присутніми у відповідному місці під час скоєння самогубства.

54. На думку Суду, різноманітні затримки значно зменшили шанси отримати вичерпну доказову базу для усунення інших версій смерті С. К., таких як вбивство та доведення до самогубства, оскільки плин часу призвів до втрати необхідної інформації або її недоступності іншим чином. Отже, Суд погоджується з висновками національних судів (див. вищезазначений пункт 34) про те, що початкові заходи перевірки були однобічними.

55. Суд також зазначає, що різні докази, зібрані в ході перевірки, містили суперечливу інформацію. Зокрема, згідно з поясненнями М. С., відібраними 29 березня 2000 року (див. вищезазначений пункт 9), Н. К. сказала йому, що С. К. прийшов додому близько 1-ї год. ночі, зачинився у ванній кімнаті та, коли вона почула його плач, вона вирішила побігти до М. С. за допомогою. Проте, у поясненнях Н. К. немає жодної згадки про плач. Вона пояснила, що перед тим як піти у ванну кімнату С. К. був вдома вже кілька годин та вона вирішила піти за допомогою, щоб виламати двері, оскільки він не відповідав. Крім того, М. С. зазначив, що потрапивши у ванну кімнату, він знайшов С. К., який висів у повітрі, а його ступні знаходилися приблизно у двадцяти сантиметрах над підлогою (див. вищезазначений пункт 27). У той самий час згідно з остаточними висновками державних органів (див. вищезазначений пункт 38) С. К. спирався на край ванни або торкався підлоги, що забезпечило витримання трубою ваги його тіла. Уряд не повідомив, які заходи, якщо вони взагалі були, вживалися слідчими органами, щоб усунути ці та інші суперечності у доказовій базі. В результаті різноманітних недоліків у зібранні та дослідженні доказів видається, що остаточне пояснення смерті С. К. як самогубства, надане слідчими органами, здебільшого ґрунтується на припущеннях, а не на неспростовній доказовій базі.

56. В підсумку, незважаючи на те, що перевірка у цій справі закінчилась остаточним висновком щодо того, яким чином настала смерть С. К., з огляду на різноманітні недоліки організації справи,

затримки, спричинені неоперативністю слідчих органів у зібранні вичерпної та послідовної доказової бази, та відсутність об'єктивного виправдання невжиттю заходів для усунення суперечливостей у доказах, Суд не переконаний у тому, що слідчі органи вжили усіх заходів, які б обґрунтовано можна було очікувати від них, щоб забезпечити відповідність розслідування вимогам статті 2.

57. Відповідно мало місце порушення статті 2 Конвенції в процесуальному аспекті.

II. ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 41 КОНВЕНЦІЇ

58. Стаття 41 Конвенції передбачає:

«Якщо Суд визнає факт порушення Конвенції або протоколів до неї і якщо внутрішнє право відповідної Високої Договірної Сторони передбачає лише часткове відшкодування, Суд, у разі необхідності, надає потерпілій стороні справедливую сатисфакцію».

A. Шкода

59. Заявники вимагали 200 000 євро відшкодування моральної шкоди.

60. Уряд зазначив, що ця вимога була цілком необґрунтованою.

61. Суд вважає, що заявники зазнали біль та відчай внаслідок подій, що призвели до встановлення порушення у цій справі. Вирішуючи на засадах справедливості, Суд присуджує заявникам спільно 16 000 євро відшкодування моральної шкоди.

B. Судові витрати

62. Заявники стверджували, що вони зазнали різноманітних витрат як протягом національного провадження, так і протягом конвенційного провадження. Проте вони не надали будь-яких розрахунків або відповідних документів та просили Суд вирішити це питання на засадах справедливості.

63. Уряд зазначив, що заявники не обґрунтували свою вимогу.

64. Відповідно до практики Суду заявник має право на компенсацію судових витрат, якщо буде доведено, що такі витрати були фактичними і неминучими, а їх розмір — обґрунтованим. У цій справі з огляду на відсутність будь-яких розрахунків та документів в його розпорядженні та на вищезазначені критерії Суд нічого не присуджує.

С. Пеня

65. Суд вважає за доцільне призначити пеню виходячи з розміру граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, до якого має бути додано три відсоткових пункти.

РОЗГЛЯНУВШИ СПРАВУ, СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Оголошує* заяву прийнятною.
2. *Постановляє*, що у цій справі мало місце порушення статті 2 Конвенції в процесуальному аспекті.
3. *Постановляє*, що:
 - а) держава-відповідач повинна протягом трьох місяців з дати, коли рішення набуде статусу остаточного згідно з пунктом 2 статті 44 Конвенції, сплатити заявникам 16 000 (шістнадцять тисяч) євро відшкодування моральної шкоди, враховуючи будь-який податок, який може бути стягнуто з цієї суми, що мають бути конвертовані в національну валюту України за курсом на день здійснення платежу;
 - б) зі спливом зазначеного тримісячного строку і до остаточного розрахунку на зазначену суму нараховуватиметься простий відсоток (simple interest) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, плюс три відсоткові пункти.
4. *Відхиляє* решту вимог заявників щодо справедливої сатисфакції.

Вчинено англійською мовою і повідомлено письмово 15 вересня 2011 року відповідно до пунктів 2 та 3 правила 77 Регламенту Суду.

Клаудія ВЕСТЕРДІК
(Claudia Westerdiek)
Секретар

Дін ШПІЛЬМАНН
(Dean Spielmann)
Голова